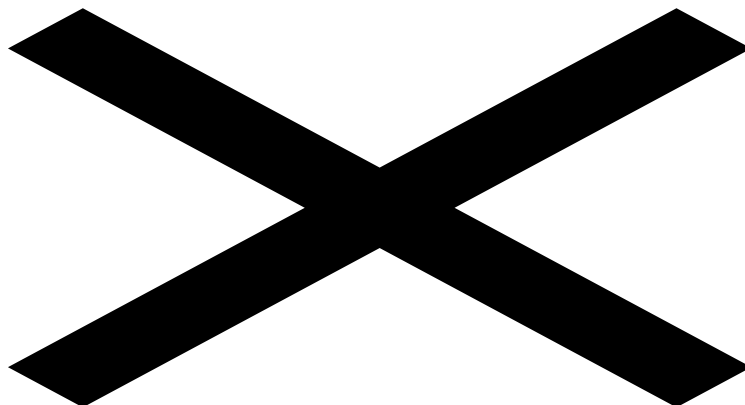

ORGANISMELE MODIFICATE GENETIC

Idealul utopic al revoluției franceze ar putea fi altoit pe nevoia de hrană a 7,5 miliarde de pământeni. Dar nu e clar dacă libertatea, egalitatea și fraternitatea în fața unui blid de linte înseamnă că ne potolim foamea sau ne vindem viitorul. Organismele modificate genetic (OMG) sunt rezistente la dăunători și dau recolte mari, dar nu se știe efectul pe care-l au pe termen lung asupra oamenilor și asupra mediului. În 1983 a fost creată în laborator prima plantă modificată genetic, iar din 1996 compania americană Monsanto a început să comercializeze astfel de semințe. Legislația UE recunoaște în acest moment trei sisteme de agricultură: organică, convențională și biotehnologică.

DE LA CUCURUZ LA MON810

Anul 1998 marchează debutul cultivării OMG-urilor la noi. Este vorba de soia, care s-a extins treptat și-a ajuns, în anul 2006, să fie cultivată pe aproape 140.000 ha. La acel moment, țara noastră ocupa locul întâi pe continent la culturile de soia modificată genetic. Aderarea la UE a eliminat-o, cel puțin teoretic, de pe ogoare, iar producția națională a scăzut cu 80%. În schimb, soia modificată genetic este importată în continuare din statele Americii de Nord și de Sud, fără a exista restricții în acest sens. Importăm boabe, șroturi și ulei de soia, iar acest lucru a dus la creșterea costurilor de furajare și, evident, la urcarea prețurilor cu care cumpărăm carnea de pasăre și de porc. Legislația europeană interzice doar cultivarea de soia modificată genetic și impune etichetarea corespunzătoare dacă depășește o proporție de 0,9% într-un produs.

După cinci sute de ani, porumbul a traversat din nou Oceanul Atlantic, de această dată puțin modificat față de ceea ce aducea Columb din a doua sa călătorie (1496). Suprapunând calendarul religios peste cel ecologic, am considerat mereu că 2 februarie este adevărata zi a bărbatului. Astăzi, în aceeași postură de explorator, acesta trebuie să aleagă pentru tot restul lumii încotro se îndreaptă și ce pune pe masa viitorului.

Începând cu anul 2007, fermierii români s-au orientat și ei spre porumbul modificat genetic, fiind necesare doar obținerea unui aviz de la Ministerul Agriculturii și păstrarea unei distanțe minime de 200 m față de culturile învecinate. MON810 era în acel moment singurul OMG autorizat și provenea de la compania americană Monsanto.

Suprafața inițială de 332 ha a urcat până la 6230 ha în anul 2008. Interzicerea lui în Franța (2008) și

Germania (2009) ne-a influențat și pe noi, suprafețele cultivate scăzând constant, până la mai puțin de 3 ha în 2015.

Aspectele de sănătate și de mediu invocate de cele două motoare ale UE au blocat pentru următorii ani discuțiile pe marginea acestei probleme. Pe 25 mai 2013, oameni din peste 50 de țări au făcut un marș de protest contra gigantului Monsanto. La noi s-au adunat câteva sute, la București și Cluj, în restul lumii, vreo două milioane. În prezent, fiecare stat membru poate să aprobe sau să interzică culturile de organisme modificate genetic, conform hotărârilor din Parlamentul European (decembrie 2014) și din Consiliul European (martie 2015).

Ordinul Ministrului Agriculturii și Dezvoltării Rurale nr. 61 din 26 martie 2012 detaliază cum stau lucrurile. Furnizorii de semințe trebuie să înființeze registre de vânzare care să conțină date privind identitatea cumpărătorului, cantitatea de sămânță cumpărată și amplasamentul culturii, pe care au obligația să le transmită Ministerului Agriculturii, până pe 15 iunie pentru recolta principală și până pe 1 august, pentru a doua recoltă. La rândul lor, cultivatorii trebuie să declare suprafața cultivată, proveniența seminței și hibridul utilizat în decurs de șapte zile de la încheierea semănatului. În același răstimp, după recoltare, trebuie să declare producția obținută și destinația acesteia.

CUTIA PANDOREI ȘI PACHETUL MONSANTO

Eva îi întinde un măr neetichetat și Adam mușcă. Nu avea de unde să știe că acela e fructul oprit, obținut prin iradiere sau prin transfer de gene. Pandora vine la Epimeteu cu o cutie plină de toate relele lumii viitoare...

Oare istoria repetă aceleași pățanii, adaptate locului și timpului în care se produc? Ce e de făcut astăzi, când o companie americană pretinde că poate să ștergă sudoarea lui Adam și să curețe toate plăgile Egiptului? Ea sau alta ar putea să sature toți flămânzii planetei? Dar copiii flămânzilor de-acum și copiii noștri cum vor trăi în această minunată lume nouă?

După ezitățile inițiale, forurile europene au ridicat încet bariera și organismele modificate genetic au început să se scurgă spre noi. Pe continent nu cultivăm nici 10% din producția mondială, dar importăm o cantitate imensă. Așa că putem să ne ferim de alimentele etichetate ca având cel puțin un procent de OMG-uri, dar nu vom ști niciodată câtă soia modificată genetic a mâncat porcul pe care l-am tăiat de Crăciun. Rămânem reticenți la salate, dar ne îmbuibăm din felul principal.

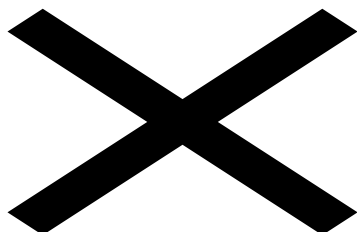
În țară, Academia Română și Academia de Științe Agricole și Silvicultură au dat încă din 2010 un comunicat care clarifică Poziția mediului academic referitoare la plantele modificate genetic. După multe cifre și exemple care creionează o istorie a cultivării acestor plante, urmează și concluziile: „Interzicerea fără nicio bază științifică a utilizării plantelor transgenice întârzie progresul în agricultură, privează fermierii de dreptul de a alege ceea ce doresc să cultive, reduce competitivitatea României pe piața globală [...] Oamenii de știință nu pot neutraliza propaganda profesionistă făcută de grupurile de presiune, grupuri care sunt crezute pe cuvânt, care nu trebuie să aducă dovezi în sprijinul celor afirmate, așa cum procedează oamenii de știință. Trebuie acordată o atenție deosebită modului în care este informat publicul.

Respingerea dovezilor științifice, cuplată cu susținerea grupurilor de presiune, poate favoriza cariera politică a unor indivizi mai puțin responsabili, dar, pe termen lung, este o pagubă irecuperabilă pentru agricultura României”.

Această atitudine favorabilă se sprijină pe date certe, care dovedesc că utilizarea noilor tehnologii a determinat creșterea randamentului culturilor și, implicit, a veniturilor fermierilor, scăzând

cantitatea de insecticid folosită și reducând impactul pe care acesta îl are asupra mediului. Deocamdată însă, doar o treime a populației crede asta. În celelalte două treimi se situează și suspiciosul domn G. Topârceanu: „căci n-am / încredere-n Academie / și nici la cine s-o reclam”.

LINCOLN VS. JEFFERSON

Raportul academic pomenit și programele de cercetare științifică pe care se bazează sunt seci. Petițiile și pancartele protestatarilor sunt inspirate și însuflețite. Adevărul poate fi într-o parte, într-alta sau câte puțin la fiecare. Deocamdată rămânem în expectativă, urmărind desfășurările de forțe și strategia prin care se acuză reciproc de manipulare.

Un angajat Monsanto aruncă în dispută câteva cuvinte ale președintelui american Abraham Lincoln, care credea că „sistemul de patentare a adăugat combustibil flăcării creatoare a geniului”. Făcând apologia inovațiilor brevetate și convertite în dolari americani, acesta face abstracție de fermierii care au ajuns să dea socoteală în instanță pentru faptul că semințele lor tradiționale au fost contaminate de cele modificate genetic.

În replică, un ecologist răspunde cu un pasaj dintr-o scrisoare a președintelui american Thomas Jefferson, care afirma că ideea făcută publică aparține tuturor: „Un individ o poate poseda doar atât timp cât o ține pentru sine, dar în momentul în care este divulgată, aceasta devine posesiunea tuturor, iar cel ce a primit-o, nu se poate deposeda de ea”. Sigur că acesta din urmă ignoră sumele imense investite în cercetare și posibilitatea ca inaniția, această crimă acceptată și în secolul XXI, să dispară definitiv.

Până la urmă, care e scenariul cel mai pesimist? O companie ar putea deține, de la un moment dat, monopolul pe toată hrana planetei. Semințele patentate de ea ar câștiga lupta pentru supraviețuire în lumea vegetală, fiind rezistente la dăunători și furnizând recolte bogate. Fermierii ar fi dependenți de-o asemenea companie, nu numai pentru obținerea licenței, ci și pentru achiziționarea de semințe. Ultima găselniță a biotehnologiei sunt genele terminator, responsabile cu dezactivarea seminței. Adică, partea pe care țăranul nostru o păstra pentru însămânțatul din primăvara viitoare ar deveni inutilizabilă. Mai mult decât asta, dacă cumva, într-un viitor îndepărtat, se împlinesc predicțiile apocaliptice ale ecologiștilor? Dacă intervenția umană a declanșat un proces distructiv iremediabil și hrana devine otrava noastră cea de toate zilele? Scenariul optimist ne e pus la dispoziție de comercianții de OMG-uri.

Iar adevărul e că alegerea nu ne aparține.

DACIAN BRADEA